

31/5/1994 Jo Buxi
 «ΣΤΗΝ ΟΛΚΟ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ»

Εκδόσεις «Δελφίνι»-Αθήνα

Πρέπει να πω ότι το καινούργιο μυθιστόρημα του Χρήστου Χατζήπαπα «Στην ολκό του μαύρου φεγγαριού» το διάβασα και το ξαναδιάβασα. Την πρώτη φορά ανίχνευσα απλώς το έδαφος, δεν πήγα μακριά. Τη δεύτερη, γνώριζα πια τις διόδους, τα μυστικά περάσματα, κρατούσα στα χέρια μου κάποια κλειδιά. Και, ομολογώ, ότι όσο προχωρούσα, με τα νήματα στο χέρι, τις ξεχωριστές ψηφίδες να μπαίνουν μια-μια στη θέση τους, τόσο το θέαμα, που ξανοίγονταν μπροστά μου, αποκτούσε την πανοραμικότητα μιας τοιχογραφίας.

Δεν περπατά ο Χρ. Χ. σε πεπατημένους δρόμους, δεν αναμασά γνωστές ιστορίες, δεν κινείται σε παραδοσιακά τετραγωνάκια. Από την αρχή, από τις πρώτες κιόλας σελίδες, έχει έντονη την αίσθηση, ότι μπροστά σου βρίσκεται ένας απόλυτα ελεύθερος δημιουργός που χαίρεται την κάθε στιγμή την ελευθερία του και βρίσκεται μάλιστα σε μια κατάσταση μέθης. Εξάλλου, κάπου λέει, πως στα μεγάλα επιτεύγματα υπάρχει το στοιχείο της μέθης!

Ο λόγος κινείται ανάλαφρος, πικάντικος, σε σημεία η γλώσσα είναι κρουστή, δροσερή, έξυπνη, ευρηματική, δένει πλήρως με το πνεύμα του κειμένου, η έμπνευση βρίσκεται σε διαρκή εγρήγορση. Μέσα σ'

αυτόν τον στρόβιλο της κίνησης νιώθει, είναι η αλήθεια, κάπου-κάπου το νήμα να χάνεται γρήγορα, όμως, αντιλαμβάνεται πως απλώς μπήκες σε μια παρακαμπτήριο και πως στο σκηνικό προστέθηκαν καινούργια στοιχεία ο ορίζοντας μετατοπίστηκε.

Το βιβλίο ανοίγει μ' ένα φόνο, τον φόνο ενός Ηγούμενου, δεν μας μάζει, όμως, ο συγγραφέας στον κόσμο των κελιών, έναν κόσμο που θα μπορούσε και να θυμίσει το «... Ρόδον» του Ουμπέρτο Έκο. Όλες οι άλλες σελίδες ανοίγουν σε πλατιούς ορίζοντες, όπου υπάρχουν όλα, σαν τυχαίες αναφορές, υπαινιγμοί, υποσημειώσεις. Ο χώρος, ο χρόνος, η περιπέτεια κυπριακή ατμόσφαιρα. Οι χαρακτηρισές πλάθονται αργά, αλλά με σιγουριά, βγαίνουν μέσα από τη δράση και τη συμπεριφορά κι όταν όλα κλείνουν έχουμε ήδη γνωρίσει καλά και τη Μαριάννα και τον Πάρι και τον Παύλο και τον Έκτορα, όπως συνεχίζουν να αποκαλούν τον Ηγούμενο και μετά που πήρε τον δρόμο του μοναχικού βίου.

Η μαστοριά του Χρ. Χ. βρί-

σκεται σ' αυτό ακριβώς το στέρεο κτίσιμο των χαρακτήρων, στο εύρος που τους δίνει, στο ότι κατορθώνει να τους δώσει εντελώς φυσιολογικά με μύρια τόσα πράγματα που θέλει να εκθέσει για να συγκροτήσει τον κόσμο του. Εδώ βγαίνουν μπροστά και οι μοναστηριακές περιουσίες που αδιαφάγες ορέξεις τις βλέπουν ξενοδοχειακά συγκροτήματα και το γλωσσικό μας ιδίωμα, ακόμη κι ο Στάλιν ξεπροβάλλει από κάπου, μπαίνουν στο σκηνικό και οι Φιλιππινέζες και τα Β.Μ.Υ. Όπου αγγίξεις υπάρχει η Κύπρος, η σημερινή, σ' όλη της την πολυπλοκότητα. Υπάρχει και η κίνηση των ιδεών, ο ιδεαλισμός του Έκτορα, εκείνη η πίκρα του για το ότι «δεν κοιμίζουμε πια κανένα μήνυμα του Θεού».

Δεν είναι, όμως, κανένα από όλα αυτά το θέμα του μυθιστορήματος. Ο Χρ. Χ. δεν ξεκίνησε να προβάλει οποιοδήποτε μήνυμα. Απλώς λειτούργησε σαν ταλαντούχος πεζογράφος και ποιητής (υπάρχουν θαυμάσιες λυρικές σκηνές - Μαριάννα-Έκτορας) κι άφησε την πέννα να κυλήσει από μόνη της με γνώμονα το γλωσσι-

κό του και αισθητικό αισθητήριο, για να καταθέσει μια δική του μαρτυρία των ημερών μας και την κατέθεσε κι είναι πικρή η γεύση που μένει στο στόμα, όταν κλείσεις και τη τελευταία σελίδα και βλέπεις τις βρωμιές να στιβάζονται η μια πάνω στην άλλη και το μυστικό του φόνου να αρχίζει να ξεδιαλύνεται. Στο στόμα, όμως, μένει και μια γεύση ομορφιάς και περηφάνειας που τη δίνει η μορφή της Μαριάννας και του Έκτορα ακόμη.

Έχω την εντύπωση πως η πεζογραφία μας κάνει τελευταία όλο και πιο ουσιαστικά βήματα προς τα μπρος, αποτινάσσει το βάρος του κλειστού στενού χώρου και ξανοίγεται πιο ώριμη και μελετημένη. Προς τα απύθμενα βάθη της ανθρώπινης νυχής. Και τούτο χωρίς να χάνει το κυπριακό τοπίο από το οπτικό της πεδίο. Αυτό θα της δώσει το διαβατήριο και προς τον ευρύτερο ελληνικό χώρο - και πιο έξω αλλά και προς τους Κύπριους αναγνώστες που όσο περιορισμένος και να 'ναι ο αριθμός τους γίνονται ολοένα και πιο απαιτητικοί.

Αυτό, για την ιστορία, είναι το δεύτερο μυθιστόρημα του Χρ. Χ. (Το πρώτο «Το χρώμα του Υάκινθου», 1989). Εξέδωσε και συλλογές διηγημάτων. Το '84 πήρε το Κρατικό Βραβείο Διηγήματος.

ΠΑΝΙΚΟΣ ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ